

<https://doi.org/10.36818/2071-4653-2020-6-12>

УДК 330.341.1:332.1

JEL R58

Л. А. Яремко

доктор економічних наук, професор кафедри міжнародних економічних відносин Львівського торговельно-економічного університету, м. Львів

e-mail: larisayaremko.1963@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4258-1195>

С. А. Яремко

аспірантка ДУ «Інститут регіональних досліджень імені

М. І. Долишнього НАН України», м. Львів

e-mail: sofia.yaremko@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7058-9816>

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Розглядаються передумови зростання ролі регіону як самостійного суб'єкта господарювання, що зумовлено характером інноваційних процесів, орієнтованих на місцеві ресурси, та новими умовами життя і господарювання в постковідний період. Розглянуто основні проблеми, що перешкоджають інноваційному розвитку в Україні. Проведено кластерний аналіз регіонів України за показниками інноваційного розвитку. Увага акцентується на заходах з покращення інвестиційної діяльності регіону на прикладі Запорізької області. Показано роль технологій в економічному розвитку регіону. Розглянуто ініціативу створення в регіонах високотехнологічних кластерів у межах руху «Індустрія 4.0», учасником якого є Запорізька область. Важливою ініціативою забезпечення інноваційного розвитку є проєкт «Інтеграція 4.0», мета якого – спроба залучення позитивного досвіду, напрацьованого в межах руху «Індустрія 4.0», для імплементації смарт-спеціалізації в Україні. Акцентовано увагу на відмінності програмних завдань смарт-спеціалізації та руху «Індустрія 4.0».

Ключові слова: інноваційний розвиток, регіон, діджиталізація, смарт-спеціалізація, Індустрія 4.0.

Yaremko L., Yaremko S. INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE REGION AND THE WAYS FOR ITS IMPLEMENTATION

The establishment of a region as a separate economic entity puts forward the requirement of securing its economic efficiency and competitiveness. Therefore, both revealing the regions' economic capacity and its efficient implementation on innovative grounds are essential for the long-term increase in the global competitiveness of regions and the country in general. The paper aims is to analyze the results of Ukrainian regions' innovative activity and develop the specific tools to improve the level of innovative activity on the example of the most successful oblasts. The article considers the prerequisites for increasing the role of the region as an independent business entity. It is stipulated by the nature of innovative processes focused on local resources, new living conditions and management in the post-COVID period. The main problems hampering innovative development in Ukraine are considered. The cluster analysis of Ukrainian regions according to the indicators of innovative development is conducted. Its results are analyzed, emphasizing the measures to improve the investment activity of the region on the example of Zaporizka oblast. The role of technologies in the economic development of the region is highlighted. The initiative to create high-tech clusters in the regions within the Industry 4.0 movement with Zaporizka oblast as a participant is considered. The project Integration 4.0 is an important initiative to ensure innovative development. Also, it aims to use the positive experience gained within the movement "Industry 4.0" in the implementation of smart specialization in Ukraine. Special attention is paid to the differences between the program tasks of smart specialization and the Industry 4.0 movement.

Keywords: innovative development, region, digitalization, smart specialization, Industry 4.0.

Постановка проблеми. Становлення регіону як окремої господарської одиниці висуває вимогу забезпечення його економічної ефективності і конкурентоспроможності. Загострення конкурентної боротьби на світових ринках, активний економічний розвиток країн Південно-Східної Азії та інших регіонів світу зумовили посилення інтересу до ефективного, за умови сприяння внутрішнього потенціалу, розвитку можливостей регіональної економіки. Регіональні фактори відіграють важливу роль у формуванні конкурентоспроможності територій і визна-

чають конкурентні позиції країн загалом, адже формування конкурентних переваг відбувається саме на рівні територій, де виникає сприятливе (або несприятливе) бізнес-середовище. Тому для економічного зростання важливим є не лише виявлення економічного потенціалу регіону, але й ефективне його використання на інноваційних засадах, маючи на меті довгострокове підвищення глобальної конкурентоспроможності регіонів і країни загалом.

За час карантину світова економіка зазнала кардинальних змін, а фахівці висувають припущення,

що господарювання та підприємницька діяльність поступово будуть набувати ознак регіонального зосередження на невеликій території [1, с. 36]. У довгостроковій перспективі це підсилить вимоги до регіону як самостійного суб'єкта господарювання, натомість низький рівень економічного розвитку регіонів України зумовлює безальтернативність інноваційного шляху для їх подальшого поступу.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми інноваційного розвитку регіону широко висвітлюються в наукових публікаціях. Л. Л. Антонюк і В. І. Сацук [2] вважають саме регіони основними осередками інновацій. А. А. Глушенкова [3] акцентує на визначальній ролі інформаційно-комунікаційних технологій як основного інструменту розвитку інноваційного потенціалу. Важливу роль регіональної складової в забезпеченні ефективності функціонування економіки країни підкреслює В. М. Головатюк, стверджуючи, що важливі технології мають виявлятися саме на локальному рівні і служити інтересам регіону [4, с. 5].

Питанням інноваційного розвитку регіону на засадах смарт-спеціалізації присвячені праці О. Снігової, Т. Далевської, Х. Пагицької, Я. Пика, А. Янішевськи та ін. Однак питання пошуку оптимальних шляхів та інструментів для забезпечення зазначеного розвитку регіонів залишається актуальним і дискусійним.

Метою статті є аналіз результатів інноваційної діяльності регіонів України та розроблення конкретних інструментів підвищення рівня інноваційної активності територій на прикладі найбільш успішних областей.

Основні результати дослідження. Недостатня увага до практичних кроків щодо розвитку інноваційної діяльності зумовила виникнення низки негативних тенденцій у сучасній економіці України, зокрема деіндустріалізації, яка відповідає за консервування сировинного характеру нашої економіки, та деградації науково-дослідної сфери, що призводить до необхідності імпорту технологій та інновацій. Експерти прогнозують імовірність перетворення таких інноваційних секторів, як ІТ, деякі успішні сектори сфери інжинірингу та ін., на «сировинний придаток» успішних зарубіжних проєктів [5].

Варто зазначити, що інноваційна складова промислового сектору також потребує змін. Сьогодні в Україні лише 15% промислових підприємств займається інноваційною діяльністю, і ця цифра майже не змінилася за останні десятиліття, тоді як у провідних країнах ця частка становить близько 50% і більше. Науковий потенціал країни останніми роками змінює вектор руху з вітчизняного ринку на закордонний. Це означає, що Україна стрімко втрачає науковий потенціал. У 2019 р. частка працівників, залучених до виконання наукових досліджень і розробок, становила лише 43% їхньої чисельності у 2010 р., а частка дослідників у загальній чисельності

працівників науково-дослідної сфери зменшилась з 73% у 2010 р. до 64,5% у 2019 р. [6].

Інноваційна активність є одним з основних компонентів як регіонального розвитку, так і розвитку країни загалом. Низький рівень інноваційної активності передусім пов'язаний з браком коштів, оскільки основний тягар фінансування інноваційної діяльності падає на плечі власників підприємств, тому без залучення додаткових коштів спостерігається безупинне зниження рівня наукоємності вітчизняної промисловості. На жаль, в Україні тривалий час існує практика фінансування науково-технічних розробок з власних коштів підприємств (рис. 1). І якщо у 2010 р. частка власних коштів становила близько 70%, то у 2019 р. – близько 90%.

Ще одним потужним джерелом фінансування вважаються іноземні інвестиції. Якщо звернути увагу на їх галузевий розподіл, помітно, що сфера промисловості є однією з найбільш привабливих (32,9%). Водночас іноземні інвестиції у напрям професійної, наукової та технічної діяльності в Україні не перевищують 7% та існує тенденція до зменшення їхньої частки (рис. 2). Тоді як зацікавленість вітчизняних підприємств у наукових розробках зростає. Наприклад, частка прямих іноземних інвестицій з України в наукову діяльність становить 95% (рис. 3).

Отже, вітчизняні підприємці орієнтуються на іноземні наукові розробки, приділяючи менше уваги сфері вітчизняної науки. Однією з причин цього, на нашу думку, є слабка поінформованість про вітчизняні наукові розробки та можливості науково-дослідних установ.

Однією з базових і необхідних умов переходу на інноваційні технології є діджиталізація, або застосування комп'ютерної техніки. За даними Державної служби статистики [6], комп'ютерною технікою з доступом до мережі «Інтернет» забезпечено 98% вітчизняних підприємств, а постійно її використовують лише 28,4% працівників. Найчастіше інтернет використовується для листування електронною поштою (85,4% підприємств), здійснення банківських операцій (84,3%), здійснення телефонних дзвінків або проведення відеоконференцій (28,5%). Обсяг реалізованої продукції через вебсайти становить лише близько 5%, хоча і має тенденцію до зростання [6]. Промислові установки 3D-друку є лише на 15 підприємствах України, лише 10% здійснюють аналіз «великих даних». Схожа ситуація з технологіями блокчейну, які, на думку фахівців, надто повільно впроваджуються. Хоча таке застосування полегшує процеси документообігу та забезпечує комунікацію в межах кібер-фізичних систем. Водночас забезпеченість профільними фахівцями становить лише близько 22% [6].

Рис. 1. Витрати на інновації в Україні у розрізі джерел (загального обсягу витрат на інновації), млн грн
Джерело: [6].

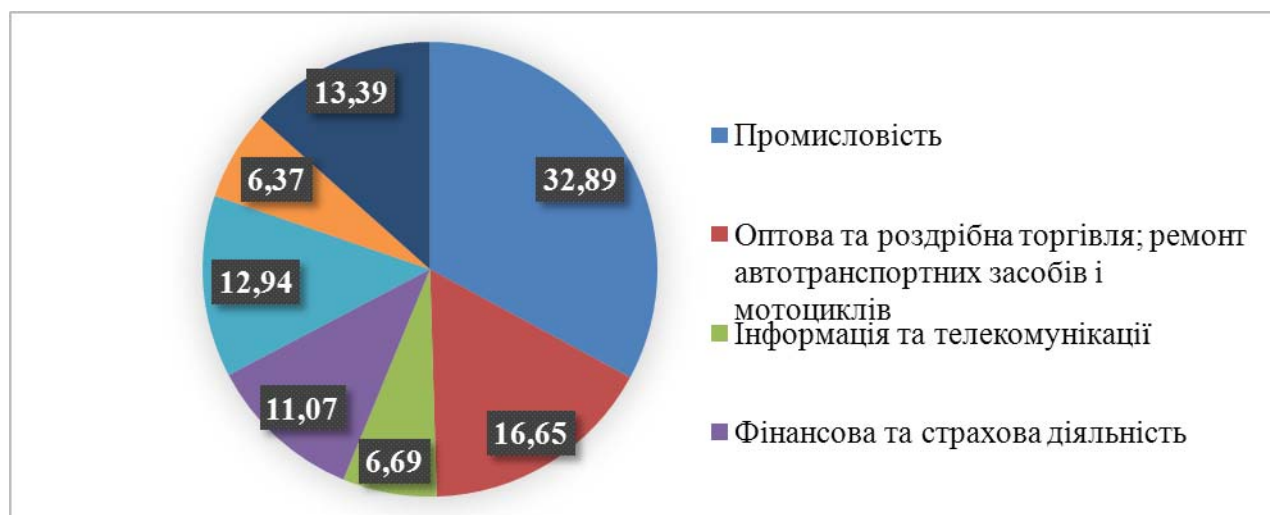

Рис. 2. Частка прямих іноземних інвестицій в економіці України за видами економічної діяльності у 2019 р., %
Джерело: [6].

Слід звернути увагу на проблему, яка все частіше згадується в експертному середовищі, особливо в межах імплементації концепції смарт-спеціалізації. Такою проблемою є низький рівень довіри між учасниками ринку. Якщо раніше аспект довіри перешкоджав налагодженню партнерських відносин і питань співробітництва, то в умовах, коли йдеться про створення і функціонування інноваційних екосистем, вона набуває важливого значення щодо налагодження успішної комунікації.

Ураховуючи значний інноваційний потенціал України, погоджуємося з В. Головатюк [4, с. 27], що Україна, «яка продовжує залишатись інноваційно-

периферійною в контексті світового соціально-економічного розвитку», може стати конкурентоспроможною завдяки активному розвитку високотехнологічних та інноваційних процесів. Про це свідчить і досвід азійських країн, які зуміли стати світовими лідерами шляхом модернізації економіки, зокрема Південної Кореї. Ця країна за індексом інновацій Bloomberg шість років незмінно була технологічним лідером, лише у 2020 р. її потіснила Німеччина. Україна за цим рейтингом у 2020 р. ще входить до 60 найбільших економік світу (56-е місце), але вже втратила три позиції порівняно з попереднім роком [7].

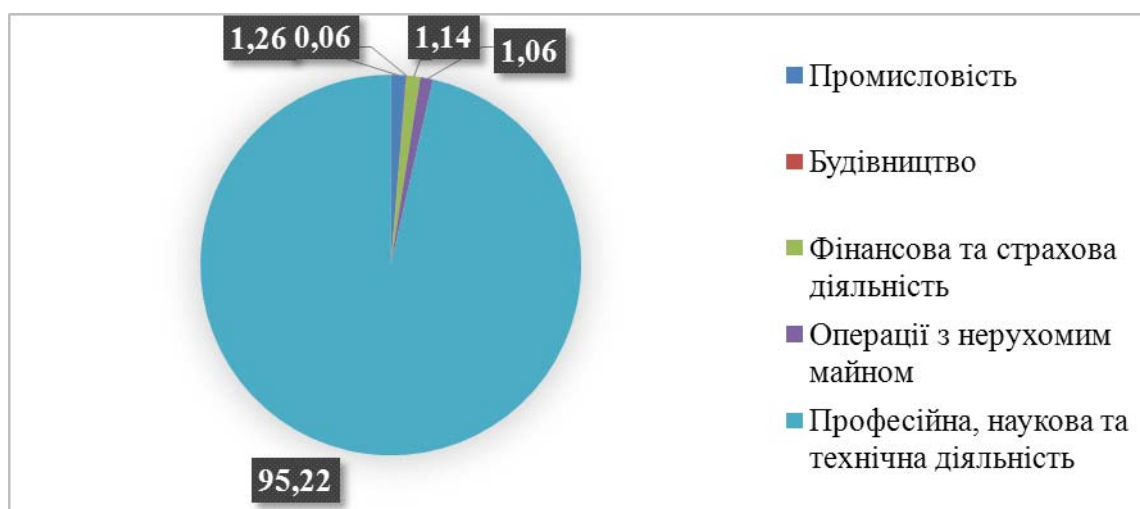

Рис. 3. Частка прямих інвестицій з України за видами економічної діяльності у 2020 р., %

Джерело: [6].

Світова економіка стрімко розвивається, зокрема за допомогою використання бази технологій «Індустрія 4.0», що вимагає від України активізації зусиль у сфері технологічної модернізації.

Беручи до уваги, що науковий потенціал у регіонах суттєво різниться, нами проведено кластерний аналіз регіонів України за 2008 та 2019 рр. за основними показниками інноваційної діяльності:

кількість інноваційно активних промислових підприємств, обсяг реалізованої інноваційної продукції, кількість упроваджених промисловими підприємствами видів інноваційної продукції, чисельність працівників, що здійснюють НДР, та ін. Результати аналізу представлені у табл. 1.

Таблиця 1

Результати кластерного аналізу регіонів України за показниками інноваційної діяльності за 2008 та 2019 рр.

Кластери	Регіони, що відносяться до кластера, за результатами 2008 р.	Регіони, що відносяться до кластера, за результатами 2019 р.
1 кластер	м. Київ	м. Київ
2 кластер	Дніпропетровська обл. Харківська обл.	Дніпропетровська обл. Харківська обл. Запорізька обл.
3 кластер	Волинська обл. Донецька обл. Івано-Франківська обл. Миколаївська обл. Хмельницька обл.	Вінницька обл. Донецька обл. Київська обл. Львівська обл. Миколаївська обл. Одеська обл. Сумська обл.
4 кластер	Всі інші області	Всі інші області

Джерело: побудовано автором.

Отже, вже впродовж тривалого періоду лідером інноваційного розвитку в Україні залишається місто Київ. І хоча в інших кластерах кількість областей зростає, темпи змін є недостатніми. Щодо другого кластеру, то Дніпропетровська та Харківська області зберегли свої позиції, але поряд з ними зайняла своє місце Запорізька область. Третій кластер зазнав найбільше змін, оскільки туди додалися Вінницька, Київська, Львівська, Одеська та Сумська області та вибули Волинська, Івано-Франківська та Хмельницька. Отже, інноваційна діяльність в Україні зосереджена у декількох розвинених регіонах.

Цікавим є приклад Запорізької області, яка за період проведення аналізу перемістилась з четвертого

відразу у другий кластер. На нашу думку, її досвід буде корисним для аналізу ситуації щодо інноваційної діяльності в Україні загалом і визначення напрямів подальшого розвитку.

Запорізька область акумулювала практично всі основні галузі промисловості: машинобудування, металургію, електроенергетику, хімічну промисловість та ін. Потенційно область має можливості, щоб стати локомотивом інноваційного розвитку країни, однак зношеність основних фондів і застарілий технологічний рівень промислових підприємств тривалий час суттєво стримували економічний розвиток.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

Суттєвим поштовхом до розвитку інноваційної діяльності в регіоні стало будівництво Ботієвської ВЕС у 2011 р. – найбільшої вітрової електростанції в Україні. Сьогодні область демонструє поступ за показниками інноваційного розвитку порівняно із загальноукраїнськими показниками. Частка підприємств, що займалися інноваціями, в 2019 р. становить 19%. Загалом по Україні частка таких підприємств становить 13% і порівняно з показником 2010 р. зросла в чотири рази. Поступ же спостерігається з 2011 р., а сума витрат на інновації за цей період зросла вчетверо. Витрати ж виконання наукових досліджень і розробок зросли за 10 років на 370%. Варто зазначити, що фінансування інноваційної

діяльності в області майже на 95%, а в окремі роки на 100%, здійснювалося власним коштом. Обсяги іноземних інвестицій у регіон за 2016-2019 рр. зросли на 30%, демонструючи стабільне зростання, тоді як загалом по Україні показник тримається на однаковому рівні [8].

Якщо проаналізувати структуру витрат підприємств Запорізької області на виконання наукових досліджень і розробок за видами робіт (рис. 4), бачимо, що найбільше коштів направлено у сферу науково-технічних (експериментальних) розробок (86,3%) і прикладних наукових досліджень (12,7%).

Рис 4. Структура витрат на виконання наукових досліджень і розробок за видами робіт підприємств Запорізької області у 2019 р., %

Джерело: [8].

Не заперечуючи важливість цих напрямів, все ж слід відзначити їх короткотерміновий характер і націленість на швидку чи умовно швидку віддачу. Витрати на виконання фундаментальних досліджень становлять всього 1%, хоча саме вони мають шанс забезпечити стратегічні переваги регіону та країни в сучасних умовах економіки знань. Черговий раз отримано підтвердження потрібності чи навіть обов'язковості участі держави у процесах інноваційного розвитку.

Область відгукується на всі ініціативи, які можуть сприяти відновленню інноваційного потенціалу. З 2017 р. регіон став одним з трьох учасників пілотного проекту запровадження смарт-спеціалізації, у 2020 р. спільно з Харківською областю долучився до проекту ClusteRISE зі створення кластерів у сфері промислових високих технологій ІАМ (інжиніринг – автоматизація – машинобудування), що здійснюється в межах руху «Індустрія 4.0». Проект передбачає підтримку розвитку кластерів і має важливе значення для кластерного розвитку України [9]. Його мета – започаткувати стандарти для створення кластерів в

Україні, оскільки сьогодні кластерний рух в Україні практично не регламентований, особливо у сфері високих технологій, та показати можливість кластерної економіки, яка позитивно зарекомендувала себе в ЄС як рушій регіонального та національного економічного розвитку (саме тому проєкт умовно названо ClusteRISE). Ще одне важливе завдання проєкту – показати реальний приклад об'єднання основних стейкхолдерів у сферах зростання промислового виробництва та експорту, інновацій та діджиталізації, а також покращення конкурентних переваг вибраних секторів [9].

Слід погодитися з організаторами, що кластери ІАМ можуть стати корисним інструментом не лише у сфері кластерного розвитку, але й «Індустрії 4.0», смарт-спеціалізації і сприяти інноваційному розвитку регіону. Запорізька область у межах кластера планує розвивати ті промислові напрями, які були обрані як стратегічні пріоритети в межах реалізації концепції смарт-спеціалізації і відображені в концепції регіонального розвитку [10, с. 118-119]. Зараз в Україні започатковано проєкт «Інтеграція 4.0», метою

якого є спроба залучення позитивного досвіду, напрацьованого в межах руху «Індустрія 4.0», для імплементації смарт-спеціалізації в Україні [11].

Водночас важливо усвідомлювати різницю завдань руху «Індустрія» і смарт-спеціалізації, щоб не відбулося підмін понять «діджиталізація» («оцифрування»), «автоматизація», «робототехніка», які є важливими та потрібними для ефективного функціонування в сучасних умовах економіки знань, і завданнями смарт-спеціалізації. Завданням останньої є оптимізація структури економіки, заснованої на знаннях, і відхід від традиційної промислової політики шляхом підтримки нових і прогресивних галузей. Ідеться про оптимізацію напрямів економічного розвитку регіону на інноваційних засадах. Цей процес вимагає визначення пріоритетних перспективних галузей, що мають найбільший потенціал конкурентоспроможності та залученості вітчизняних підприємств у глобальні ланцюжки з високим рівнем доданої вартості, що зумовлює зміну технологічних процесів і навіть галузей. Визначення напрямів цих змін передбачає процес підприємницького відкриття, який можна вважати одним з визначальних етапів смарт-спеціалізації.

Для України впровадження моделі смарт-спеціалізації є актуальним завданням, оскільки саме в межах цього проекту, на нашу думку, з'являється можливість ефективного використання регіонального потенціалу для структурних змін на інноваційних засадах, а також об'єднання і синхронізації зусиль стейкхолдерів інноваційного процесу.

Висновки. Отже, в сучасних реаліях головним джерелом фінансування інноваційної діяльності є лише власні фінансові джерела підприємств. Тому потрібною умовою забезпечення інноваційного розвитку регіону є створення ефективної та адекватної системи підтримки інноваційних зусиль підприємств і регіонів, адже, як свідчить світовий досвід, державна підтримка є обов'язковою умовою успішного інноваційного розвитку.

Важливе значення має імплементація стратегії смарт-спеціалізації, яка може консолідувати зусилля у сфері забезпечення інноваційного розвитку та допомогти суб'єктам регіональної економіки адаптуватися до непередбачуваних змін ринкових умов у майбутньому. Також ця стратегія допомагає їм включитися в європейські та світові ринки не як постачальник сировини, а як виробник продукції з високою доданою вартістю.

Важливим є формування сприятливого бізнес-середовища на рівні регіонів і держави загалом, що сприяло б суб'єктам господарювання у нарощуванні високотехнологічного потенціалу та формуванні довгострокових конкурентних переваг.

Список використаних джерел

1. Войтко С. В., Фролова А. А. Трансформації національної економіки України в площині розвитку головних кластерів на засадах Індустрії 4.0 в пост-

covid'ний період. *Інноваційна економіка*. 2020. № 5-6. С. 36-42. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2020.5-6.5>

2. Антонюк Л. Л., Сацик В. І. Виробнича конкурентоспроможність регіонів України. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 5. С. 149-161.

3. Глушенкова А. А. Використання інформаційно-комунікаційних технологій як інструмента розвитку інноваційного потенціалу. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*: зб. наук. пр. 2019. № 4(30). С. 64-69. DOI: <https://doi.org/10.31673/2415-8089.2019.046469>

4. Головатюк В. М. Стратегія наукоємного розвитку: національні особливості в контексті світового тренду. *Наука та наукознавство*. 2020. № 3. DOI: <https://doi.org/10.15407/sofs2020.03.016>

5. Юрчак О. Паралельні світи смарт-спеціалізації – чи можливо та як їх зблизити. *Industry4ukraine*: сайт. 06.12.2020. URL: <https://www.industry4ukraine.net/publications/paralelni-svity-smart-specializaciyi-chy-mozhlyvo-ta-yak-yih-zblyzty>

6. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах у 2018-2019 роках. *Державна служба статистики України*: сайт. 2020. URL: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zv/ikt/arh_ikt_u.html

7. Jamrisko M., Lu W. Germany Breaks Korea's Six-Year Streak as Most Innovative Nation. *Bloomberg Website*. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-01-18/germany-breaks-korea-s-six-year-streak-as-most-innovative-nation>

8. Головне управління статистики у Запорізькій області: сайт. 2020. URL: <http://www.zp.ukrstat.gov.ua>

9. Новий проект розвитку кластерів ІАМ в регіонах Запоріжжя та Харкова (ClusteRISE). *АППАУ*: сайт. 10.08.2020. URL: <https://appau.org.ua/publications/clusterise-proyekt-rozvytku-klasteriv-iam-v-regionah-zaporizhzhya-ta-harkova>

10. Стратегія регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року. Затверджено рішенням обласної ради від 12.12.2019 № 134. *Запорізька обласна державна адміністрація*: сайт. URL: https://www.zoda.gov.ua/files/WP_Article_File/original/000130/130216.pdf

11. Фінал проекту «Інтеграція 4.0» в Миколаєві – подія в рамках EU industry days. *Industry4ukraine*: сайт. 06.01.2021. URL: <https://www.industry4ukraine.net/events/final-proektu-integracziya-4-0-v-mykolayevi-podiya-v-ramkah-eu-industry-days-9-sichnya-1000-1500>

References

1. Voytko, S. V., & Frolova, A. A. (2020). Transformatsiyi natsional'noyi ekonomiky Ukrainy v ploshchyni rozvytku holovnykh klasteriv na zasadakh Industriyi 4.0 v post-covidnyy period [Transformations of the national economy of Ukraine in the plane of development of the main clusters on the basis of Industry

- 4.0 in the post-covid period]. *Innovatsiyna ekonomika – Innovative economy*, 5-6, 36-42. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2020.5-6.5> [in Ukrainian].
2. Antonyuk, L. L., & Satsyk, V. I. (2011). Vyrobnycha konkurentospromozhnist' rehioniv Ukrayiny [Production competitiveness of the regions of Ukraine]. *Aktual'ni problemy ekonomiky – Current economic problems*, 5, 149-161. [in Ukrainian].
3. Hlushenkova, A. A. (2019). Vykorystannya informatsiyno-komunikatsiynykh tekhnolohiy yak instrumenta rozvytku innovatsiynoho potentsialu [The use of information and communication technologies as a tool for developing innovation potential]. In *Ekonomika. Menedzhment. Biznes [Economy. Management. Business]*: Vol. 4(30) (pp. 64-69). DOI: <https://doi.org/10.31673/2415-8089.2019.046469> [in Ukrainian].
4. Holovatyuk, V. M. (2020). Stratehiya naukoyemnoho rozvytku: natsional'ni osoblyvosti v konteksti svitovoho trendu [Science-intensive development strategy: national features in the context of the world trend]. *Nauka ta naukoznavstvo – Science and knowledge of science*, 3. DOI: <https://doi.org/10.15407/sofs2020.03.016> [in Ukrainian].
5. Yurchak, O. (2020, Dec 12). Paralel'ni svity smart-spetsializatsiyi – chy mozhlyvo ta yak yikh zblyzty [Parallel worlds of smart specialization – is it possible and how to bring them together]. *Industry4ukraine*: Website. Retrieved from <https://www.industry4ukraine.net/publications/paralelni-svity-smart-speczializacziyi-chy-mozhlyvo-ta-yak-yih-zblyzty> [in Ukrainian].
6. Vykorystannya informatsiyno-komunikatsiynykh tekhnolohiy na pidpnyemstvakh u 2018-2019 rokakh [The use of information and communication technologies in enterprises in 2018-2019] (2020). *State Statistics Service of Ukraine*: Website. Retrieved from http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zv/ikt/arh_ikt_u.html [in Ukrainian].
7. Jamrisko, M., & Lu, W. (2020, Jan 18). Germany Breaks Korea's Six-Year Streak as Most Innovative Nation. *Bloomberg*: Website. Retrieved from <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-01-18/germany-breaks-korea-s-six-year-streak-as-most-innovative-nation>
8. *Main Department of Statistics in Zaporizhya region*: Website (2020). Retrieved from <http://www.zp.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
9. Novyy proekt rozvytku klasteriv IAM v rehionakh Zaporizhzhya ta Kharkova (ClusteRISE) [A new project for the development of IAM clusters in the regions of Zaporizhia and Kharkiv (ClusteRISE)] (2020, Aug 10). *APPAU*: Website. Retrieved from <https://appau.org.ua/publications/clusterise-projekt-rozvytku-klasteriv-iam-v-regionah-zaporizhzhya-ta-harkova> [in Ukrainian].
10. Stratehiya rehional'noho rozvytku Zaporiz'koyi oblasti na period do 2027 roku [Strategy of regional development of Zaporizhia region for the period up to 2027] (2019). Approved by the decision of the regional council, dated 2019, Dec 12, 134. *Zaporizhia Regional State Administration*: Website. Retrieved from https://www.zoda.gov.ua/files/WP_Article_File/original/000130/130216.pdf [in Ukrainian].
11. Final proektu «Intehratsiya 4.0» v Mykolayevi – podiya v ramkakh EU industry days [The final of the project «Integration 4.0» in Mykolayiv – an event within the EU industry days] (2021, Jan 6). *Industry4ukraine*: Website. Retrieved from <https://www.industry4ukraine.net/events/final-proektu-integracziya-4-0-v-mykolayevi-podiya-v-ramkah-eu-industry-days-9-sichnya-1000-1500> [in Ukrainian].

Надійшло 27.10.2020 р.

Scientific-practical journal "REGIONAL ECONOMY"

Scientific-practical journal "Regional economy" is a specialized scientific-practical publication, which highlights such theoretical and applied issues: the formation and implementation of state regional policy in Ukraine, the problems of socio-economic life of the regions, territorial development, environmental management and ecological security, social policy, cross-border cooperation, rural development, investment and innovation policy, Finance and banking.

The journal is included in the list of scientific professional publications of Ukraine of category "B" in the field of economic sciences, the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 02.07.2020 No 886.

The journal is included in the international scientometric database Index Copernicus, Poland - with 2012.

The journal's website: www.re.gov.ua